

dwers over de bergen van Australisch-Nieuw-Guinea Port Moresby te bereiken; ook dat mislukte. Buna, het uitgangspunt van de expeditie naar Port Moresby, moesten zij begin '43 prijsgeven en van Guadalcanal dat zij getracht hadden op de Amerikanen te heroveren, moesten zij zich terugtrekken. Hun verliezen aan koopvaarders en tankers stegen in een tempo dat de nieuwbouw niet kon bijhouden, en zowel in de *Central Pacific* als in de *Southwest Pacific Area* bleek dat het Amerikaanse overwicht in de lucht steeds groter werd. Daar kwam bij dat Japans bondgenoten er ook steeds slechter voor kwamen te staan: Italië capituleerde begin september '43, waarna Hitler de situatie daar slechts kon redden door Midden- en Noord-Italië met eigen strijdkrachten te bezetten, en aan het Oostelijk front waar in de winter een heel Duits leger, het Zesde, bij Stalingrad verloren was gegaan, werd in juli '43 het grote Duitse zomeroffensief een deerlijke mislukking.

Zo stond de zaak er voor, toen de Contactraad op 30 september in Tokio bijeenkwam teneinde onder voorzitterschap van de keizer (het was dus een keizerlijke conferentie) nieuwe richtlijnen op te stellen voor Japans buitenlands en militair beleid. Men was het er over eens dat Japans positie ernstig was verzwakt – minister-president Todjo waarschuwde bovendien dat de Amerikanen hun druk op alle Japanse posities zouden versterken; zij hadden Japan al genoopt, de Aleoeten te ontruimen.

Wat het buitenlandse beleid betrof, stelde de keizerlijke conferentie vast dat oorlog met de Sowjet-Unie tot elke prijs vermeden moest worden, dat Japan veeleer moest trachten de betrekkingen met de Sowjet-Unie te verbeteren en dat het pogingen in het werk moest stellen om tussen de Sowjet-Unie en Duitsland te bemiddelen. Ten aanzien van het militaire beleid werd in de conferentie bepaald dat in China de oorlog zou worden voortgezet, vooral teneinde te voorkomen dat de Amerikaanse luchtmacht Japan zou gaan bombarderen van vliegvelden in Nationalistisch China uit, en voorts dat het in de *Pacific* en in de *Nanjo* te verdedigen gebied iets zou worden beperkt. Todjo gaf aan welke gebieden buiten Japan beschouwd moesten worden als te behoren tot wat hij 'de absolute nationale verdedigingszone' noemde: de Koerilen, de Bonin-eilanden, de Marianen, de Carolinen, de noordkust van westelijk Nieuw-Guinea, de rest van Nederlands-Indië en Birma (zie kaart VII op pag. 110). In dat gebied moest er, betoogde hij, naar gestreefd worden dat de inheemse bevolkingen de Japanse oorlogsinspanning van harte steunden – daar vloeiden politieke consequenties uit voort die wij in het volgende hoofdstuk zullen behandelen. Todjo wees er evenwel op dat ook de verdediging van die 'absolute nationale verdedigingszone'